

שגם הבעל והאב צריכים להשתדר עבור זה ושיהיה להם
מהה לוון אחר מיתתו אף שלא הטילו עליו חובה.
ולכן כאשר שבתוחה ליכא לנשי וצריכה לזכותיהם
גדולים מן הראוי כשרואה שבדרך פרנסתו לא יכול
להשאיר הרבה מאחר מיתתו, שיקת אינטערענס שהיתה
כך גדול עיי' שיפלט בכל השנים שהיה רך מעט בכל
שנה לפי מה שאפשר לו, שעל מה שכבר ישאיר
לאשותו וב"ב לא יצטרכו לזכותים גדולים שהיה קיים
לهم, אך דודתיה להפסיד להם מה ש כבר יש להם הוא
ך באמ' ח'ו יתחייב לעונשים שע"ז רוב נשים כשרות
שומרי תורה הם בחזקתן זכות שיטקיים אצלם מה
שנסנאר להם.

וממילא מובן לפ"ז כישיש לו להציגبعد סך ד'
מאהות לבנה שיכל לבזבזו על ביטוח שני מינוי ביטוח,
אחד הוא רך לסך ט"ז אלף ויש לו מעלה שכשוכחה
להיות בן ס"ה שנים בחסיד הש"ית יתנו לו ביטוח
איוזהך קצוב, ואחד הוא על סך חמישים אלף אבל לא
יתנו כלום בחיזיו אלא רך לאחר מיתתו יתנו לאשותו
ובניו, שיותר טוב שיקח ביטוח על חמישים אלף כדי
שהיה לאשותו ובניו יותר שיוכלו לוון ולהתפרנס
בhorothet. שהוא עצמו כשייריך הש"ית שנוטיו אין צורך
לו כל כך לביטוח, שהרי מובטח מהש"ית באיתו פרנסת
גם بلا זכויות וייה גם לאשותו ובניו, ואם ח'ו יתענש
שלא יאריך ימים כל כך הרי לא יהיה לאשותו וורעו
בשלא היה لهم זכויות גדולים ונוחות עבורם ביטוח
כליל. ולכן טוב שיקח חמישים אלף ביטוח אף שהיה
זה רק לאשותו ובניו. אבל באשר תמהין לי איך אפשר
שבעד סך קטן של ארבע מאות לשנה יתנו ביטוח
 חמישים אלף שהוא סך גדול, לכן אולי יש איוזה תנאים
 לחשולמי חמישים אלףים שלא יזועים לי ואולי לפי
 התנאים אין לעץ כן לכן אם יש איוזה תנאים בהחשולם
 יודיעני כתר'יה ונתיישב עוד בדבר.

דיינו מוקירו מאד,

משה פיגנשטיין

במ"ן מט

בעניין התנועה החדשנית של נשים השאננות והחושות

בע"ה.

י"ח אלול תש"ל"ו.

מע"כ יידי הרה"ג מוהר"י קלעמער שליט"א

רב באטstein בקהלה חסובות.

הנה בדבר הנשים השאננות והחושות אשר בענייני
הנוגנות המדיניות בעולם זה גם כו' מחלחות
יחד עם התנועה כו' עם הנשים הלוחמות בזאת מכל
הימים שבעולם, אבל נשים. אלו שהן שומרות תורה

דאמרה מזוני לא יהבי לה, ופרש"י שיחדעת להחפלה
וכתב מהרש"א בה"א דלרשי"ו הוא לעניין מול דמללה
תליי במול הזכר והביא כן גם מותס' סוטה, וא"כ
כשצריכה בעצמתה להחפלה תליי בהפללה כISKABEL
הש"ית חפללה עיי"ש, ונמצא לפירוש זה שהזכר כל
זמן שהוא חי יש לו הבתחת הפרנסתו אף שלא יוכל
שיקבלו תפלתו ולא רק לפרנסת עצמו אלא גם לפרנסת
אשרו וב"ב המוסלמים עליון מדינה וממנה גוא וכדאמר
רבא במו"ק דף כ"ח מזוני לאו בוכחות תלייא מלאה
אלא במול תלייא מלאה, ואם הוא במול טוב הרי
יהיה לו גם עסירות שהיה מAMILא גם לאשותו וב"ב,
ואף כשהיתן הש"ית לו ברכה מאייה זכות יתן הברכה
גם לאשותו כדאיתא בברכות דף נ"א אמר עולא אין
פרי בטנה כל אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש
וה"ה לכל הברכות שנאמרו בקרוא ההוא שמתברך האיש
וממילא מתברכת גם האשת, וכן מוכרכ דהא הocus
של ברכה הוא לברכה גם בזקנים שלא שיוכין להליד
שוב והוויא הברכה רק על ענינים האחרים בשלום
הגוף ומזוני רוויי וכדומה, וגם ע"ז אמר עולא שא"צ
לשלח כס כל ברכה להאהה משום שהיא מתברכת
ע"י האיש. ואם ח'ו אינו במול טוב עכ"פ יזמין לו
הש"ית פרנסתו אף אם הוא באופן דחוק וע"י עבودת
וטירחא גדולה ובמה שיomin לו יהיה גם להאהה וב"ב.
ולכן כל זמן שייריך הש"ית ימיין אף כשיזקין
aicac הנטחה שכרכו בידו ולרבא דתלו בمولא כפי
שהקציב הקב"ה יש שהוא באופן כל בלי טירחא
וגם בכפוף ברכה, ויש שבאופן קעה בטירחא גדולה
וגם במנוגנות נצומצמים, אבל בכל אופן היה ממילא
גם לאשותו וב"ב אבל אחר שימושה שאשתו תהיה אלמנה
שהתצרך בעצמתה להחפלה, שאמ לא יהיה לה זכות
גודול שיקובל הפללה הרי לא יהיה לה מונגות ואף
אם בחסיד הש"ית יהיה לה מונגות לא יהיה לה בהרוחה,
ואף שבב"מ דף ב"ד א"ר יוחנן לאחתייה ש"ת שתהיה
אלמנה לא יהדר לה מקרא ואלמנותיך עלי תבטחו,
פשוט שהוא ברכה שלו לאחתייה שיקובל הש"ית הפללה
וגם אפשר דעת כהיא רואה שיקובל הש"ית הפללה מצד
צדקה, וגם בזכות הנטחה הגדול שיתיה לאשת תוכנה
שהש"ית יצליח לה פרנסתה בעודה ובנד זורה שלא
כל נשי וכיין לזה, עכ"פ האשת צריכה לזכות יותר
גודול מכפי הצעיך האיש, שיש לחוש שמא לא יהיה
לה זכות הגדול שלנו אף שעיל הבעל ליכא חיבוב
מונינות לאחר מיתתו לוון אלמנתו ובניו, ואף שתיקננו
הכמים מונגות לאלמנה וכן להבנות לאחר מיתתו,
מ"מ אין עליו היוב לטרוח בחיוו הרבה כדי להרוחה
מושתר מצורכו בחיים כדי שישאר עבור מונגות האלמנה
והבנייה, והתק"ה היא רק באם נשאזר מכאן ונכיסים
חיבין הבנים לווונם, מ"מ מאחר שאנו רואין שחכים
השתדרו להקן כי היה מונגות להאלמנה ולהבנייה, מובן

שא"כ גם על ציצית שירק לאשה שתרצה לבוש בגד שהיה בצדורה אחרת מבוגרי אנשיט אבל יהוה בר' כנפות ולהטיל בו ציצית ולקים מצוה זו. ורק להגinit תפילין כתבו התוס' עירובין דף צ"ו ע"א ד"ה מיכל לצריך למתנות בידן מושם דתפילין ציריך זוריות מזובבה בגוף נקי וביחס הדעת שמטעם זו אף אנשים שמחוויבין בתפילין נמנעים מהנהנים כל היום אלא רק זמן המועט דתפללה בשחיתת, וכן אפסיק ברמ"א או"ח סימן ל"ח סע"י ג', ובתרומות יונתן על קרא דלא יהיה כל גבר על אלה איטה לא יהי גולין דציצית ותפילין דתינון תיקוני גבר על אותה לא סבירא להו לתוט' זה, ופשוט שהתוס' סברי שאינו מתרגם יונtan. אבל פשט שהוא רק בחשכה נפשה לקים מצות אף כשהוא נצטotta אבל מכיוון שאינו לוונגה זו אלא מצד הורעמותה על הש"ת ועל חורתו אין זה מעשה מצות כלל אלאADRובה מעשה אישור שהאיסור דכפירה שחובשת דשיך שיזויה אותה חולף בדיני התורה היא עשויה גם במעשה שהмир.

ושנית צריך לידע כי אין זה בשבייל שנשים פחותות במדרגות הקדושה מאנשים דלענין הקדשות שות לאנשים לעניין שיקות החוב במצוות רק מצד הקדשה דאיقا בישראל בין תנאי קבלת התורה נאמרו כל הקראי וקדושה בין תנאי קדושה בדורות והייתם לי סגולה ואתם תהיו לי גוי קדוש שנאמר לבית יעקב אלו הנשים וגדי לבני ישראל אלו האנשים, ובין ואנשי קדש תהיו לי שבמפעטים והייתם קדשים דשמיינן וקדשים תהיו והייתם קדשים שבפ' קדשים וכי עם קדוש אתה לה' שבפ' ראה ובכל מקום שנמצאה עניין קדושה דישראל נאמר גם גם הנשים מברכות בלשון אשר קדשו במצוותיהם כמו האנשים אף על המצוות שלא חיבთן תורה, ורק שהוא קולא מאיות טעמי הש"ת שרצה להקל לנשים כדעליל ולא בדורות טעמי ח"ז, ובתחייבותם בין בקראי לבין נביא שבאנשיט, ובהרבת דברים נשתחווו בין בקראי בין בדרורי חז"ל עוד יותר מלאנשיט, וליכא שם ולוול בכבודו ובכל דבר בזה שונפטו מלמוד התורה וממצאות שום חלוק, והרבה מהנשים שהו נביאות ויש להן כל דיני נביא שבאנשיט, ובהרבת דברים נשתחווו בין בקראי לבין נביא שבאנשיט, ובהרבת דברים נשתחווו בין בקראי לבין בדרורי חז"ל ועוד יותר מלאנשיט, וליכא שם ולוול בכבודו ובכל דבר בזה שונפטו מלמוד התורה וממצאות שוזמן"ג וליכא כלל שם סבה להתרעם כלל, וזה יש לכתר"ה להסביר בכלatum פעם ופעם ולהיות תקין וחוק בעדו שהוא כדיני התורה למחות באלו הנשי שאר כל זה יעדמו בדעתן האות והעוקשת שלא לשנות שום דבר מ מגני ישראלי הקודשים.

ובזה אגמור בברכה לשולם אמת וכוח"ט לכתר"ה וכל אשר אותו וכל הקהלה הקדוש האנשים והנשים והטף.

משה פינשטיין

ידידו מוקירנו,

רצות להכנס מלחמתן גם במה שנגע לכמה דיני התורה ויש מהן אשר בתפלות בטלית וכדומה בעוד דברים, ורוצה שאביע בזה דעתך בעצם הדבר ואין שיתנהג כתר"ה.

והנה ראשית צריך לידע כי מעיקריו האמונה הטהורה שלנו לכל התורה בין שבכתוב בין שבעל פה ניתנה מהקב"ה בעצם בהר סיני ע"י משה רבנו ע"ה ואית אפשר לשנות אפילו קוץ אחד לא להקל ולא להחמיר. אך נצטווינו בכיש צורך לסייע ולגדר היה חיוב על הסנהדרין והכמי התורה לתקן איזה חקנות לאסור איזה דברים וכן לחייב איזה דברים אך בהודעה מרבען שהוא לתקנה ולטgap, ומזמן שחטאנו בכל הארץות לית לנו כח זה אלא שיש לחכמים לתקן כל מקום ומזמן איזה תקנת רק למקומם ורק לזמן קצר. וממילא וזה שהتورה פטרה מטה"ז כהomon גרמה הוא מן התורה גם רבען לא חייכם כי לא ראו בזה שום צורך לחייכן ואדרבה משמע שהצורך הוא לפטרן דוקא מהטעמים שפטרן תורה, בלבד טעמי התורה שלא ידווע לסתם אינשי אף לא לת"ח נדולים ואנו מוחייבין להאמין שאיכא טעמי גודלים לקב"ה נזון התורה אייכא גם טעמי גלויים כלל, כי סתם נסים בעולם אינם עשירות וועליתן מوطל גידול הילדים והילדות שהיא מלאכה הייתר חשובה להש"ת ולהתורה, וכן ברא הש"ת בטבע כל מין ומין דמבע"ח שהנקבות יגדלו את הולדות ואף את מין האדם לא הווזיא מן הכלל בזו שטב העניים מסוגל יותר לגידול הילדים שמצד והקל עליהן שלא לחייכן בלמדות התורה, ובמ"ע שהזומ"ג, שלכן אף אם ישנה סדור התיים בעולם גם לכל הנשים ולעשירות בכל הומניטים ואף כנאבדר למתו הנגידול לאזזה אנשי ונשי כבמידתנו לא נחתנה דין התורה ואף לא דין דרבנן, ולא תועיל שום מלחמה כי אין שום כח לשנות אפילו בהסתמך כל הנשים ככל' שם דבר, והנשים שמשתעשות וזרזות להלום ולשנותה הן בחשיבות כופרות בתורה, עיין ברמב"ם פ"ג מתשובה ה"ח דשלשת הן הגקראין כופריין בתורה ההוא אמר אף על תיבת אחת שמשה אמרו מפי עצמן, והכופר בפירושה שהוא תורה שבעל פה, והוא אומר שהחולף דבר אחד כל אחד משלשה אל כופר בחותות והינט שאין להם חלק לעזה"ב, ואף שלשון הלמב"ם הוא ואומר שהבורא החליף מצות זו, פשוט שהוא לרבות דאף דאומר שהבורא החליף מצות זו וכ"ש נ שאמר שחרשות ביד האינוי להחלפת, שגו"כ הרי אומר בזה שאין התורה נצחית וכל הטעם הוא שהרי מכחיש כמה כתובים המורים שתורתה נצחית כדבר ה"כ"מ.

איבורא דאיقا רשות לכל אשה לקיים אף המצוות שלא חיבתן תורה ויס למת מצוה ושוכר על קיום מצות אלו וגם לשיטת התוט' רשאות גם לברך על המצוות וכמוננו שמקימות מצות שופר ולולב וגם מברכות

ב. עטיות טלית בניות

1. מחוי כיוורתא

ע"פ הרמב"ס (היל' ציצית ג,ט) אין כל מניעה שנשים התעתפה בטלית (בלא ברכיה): נשים ונבדים וקטנים פטורין מן הציצית מן התורה ... ונשים ... שרצו להתעתף ביציות מתעטפים ללא ברכיה. וכן שאר מוצאות עשה שהנשים פטורות מהן. אמן מחייב בידך.

בגנות הרמ"א על ש"ע או"ת ז,ב מובהת שיטה אחרת, של התוספות, הרא"ש והר"ג, שנשים יכולות אף לברך על ציצית, כמו בשאר מוצות עשה שהחומר גרם". אבל בסיטים דבורי הוא קובל, על פי ספר האגורו (ס"י כ): "אך מחייב בירור. لكن אין לנו לבוש ציצית, הויאל ואינו חוברת גברא". טעם הדבר שדוקא במצב זה חשוב לנו, כיון שהוא מחייב בירור על כלום בדרכו.

היסוד של מהוי כיוורתא משמש יסוד לעוד הלכות. על האיסורים הכלולים ביוורתא כתוב בספר מאורות תלונות (ב,ד), שיש בכך משום (א) צד גסות הרוח וגואה; (ב) זולול באחריות; (ג) מפריד את עצמו מן הצבור, שהוא מראה שהוא מנוגה בעל מדינה ומזלול במדינתם של אחרים; (ד) חוסר דרך ארץ, בכך שמשנה מונגה הבירות.

2. פוטקי ההלכת פסקו לאישור

בחותות דעתך, כותב פרופ' פ' שיפמן, "הרואה זו של המהרי"ל [=נשים לא תלבשנה ציצית] נתפסה על ידו כחוורתא שאין להקפיד עליה ואין להחotta ביד נשים הותחות אחרות". את הוא למד ממה שנמצא כתוב בספר מהרי"ל (היל' ציצית, עמ' פב), שאלוא את מהרי"ל מפני מה אין מוחה ביד רכנית אחת שלבשת ציצית, ועל כך הוא חшиб: "שנמא אינה מקشبת לי, ועל כן הואי גנונא אמרו: מوطב יהו שונין ואל יהו מידין". לעניין דעתך, אין לחוץיא מקבצת רטרוי זה מסקנת כלית, כאילו עינן זולול מחייב בירור. המשנה בדעתך שוניות הנוגנות בדתך, ובוודאי שאין להשליך מכאן על נסיבותו בחותה אין מחייב בלבישת ציצית על ידי אישוה בינה לבן עונת, אלא על לבישת תלויות מרושתא בינוין למונגה בכלל, ובכיוון למונגה המקומות בפרט.

ニימוק נסוף לאייסור לבישת ציצית בנשים, יסודו בתרגום יונתן [לדברים כב,ה], שמשם ווצא שאישה אסורה בעצמות מושום אייסור "לא יהיה כל גבר על אש". אייסור זה הובא להלכה בספר הלבוש (ז,ב). לפי ה'ה, האיסור אינו רק מושום חSSH שאישה התרשב כמתהירותת - אייסור שאינו אלא מדרבןן - אלא מודובר באיסור גמור מן התורה. השאלה, אם נשים יכולות להתעתף בעצמות שנויות אפוא במתחלתת פוטקים: יש מותרים, יש אוסרים. בין אוסרים נחלקו הדעות בטעםו של האיסור, ולכך נודעת חסיבות מבחן דרבינו של האיסור - אם הוא דורייטה או דרבנן.

כיצד נפסקה ההלכה בסוגיה זו? והאם יש מוקם להסתמך על שיטת המתירין, כמסקנה דבריו של פרופ' פ' שיפמן בחותות דעתו? הדעה המוסכמת על פוטקים האחרונים היא, שאין להתרשם כלל לבישת ציצית מוצעת באחת (א"ס כי לא כל הפוטקים משתמשים בשון אייסור" דזוקן). אך מן העובדה שוזיא מסקנת דבריו של הרמ"א, כאמור לעיל, כך השיק בקב"ה-חיקום (ז,ח) גם בערוך-השליחן (ז,ב-ג), שוו' לשונו: כתיב הרמב"ם ... דשים ... שרצו להתעתף, מתעטפים בלא ברכיה ... אבל נשים שלא מברכו על סוכה לולב. ואן שבירה לנשיטת רבינו ... ומי זה גם ... דיקולות לבךך ... ומי זה זוכת לכאורה יכולות להתעתף לברך. אבל באממת לא שמענו זה, ואין מיחין אותן ללבוש טלית וכל שכן בברך. ואינו דומה לשופר וסוכה ולולב, דחו פעם אחת בשנה וחמוצה כרגע, אבל ציצית מצוחה כל חלונה, ולא נאה לששי. ועוד, דכל הממצאות הם חובה לאנשים, ולכן יכולות גם חן לעשות כן, אבל ציצית אינו חובה ... ואין ננחיות נשים להעתפה. וזה כונת רבינו הרמ"א שכותב: "ומכל מוקם אם רצות וכי אך מחייב כיוורתא, וכן אין ללבוש הויאל אינו חובה גברא" ... ככלומר, דמחייב כיוורתא כיוון שהיא תמידת, גם כיוון שאין חובה לאיש כלל אבusing לו בגדי אלרבע כופות. וכן אין מיניהם לנוגה מוצה זו, וכן המונגה ואין לשנות.

בדורנו חור ופסק כך הרב שאול ישראלי הלהה למשעה, ש"אין נשים מתעטפות ביציות ולא מניחות תפילין", אף על פי שאר מוצאות עשה שהחומר גרם מותר להן לקימן. וכן הם דבריו המפורשים של הרב יוסף דוב סולובייצ'יק בעניין זה:

בכל מוצות עשה שהחומר גרם נשים ונוהות עשה שהחומר גרם מותר להן. והחולוק הוא על פי התנאים יונתן בדעתו לפוסק "לא יהיה כל גבר על אשה", דכל מוצות בעין רוק משעה, וכך אין חוי המוצה ללבוש מיותר. אך תפילין לברש הס, דמקבלים טומאה כדין בגד.

גם הרב משה מילמן קבע בספריו Jewish Law in Jewish Woman (עמ' 154-152) נזרה חד-شمיעת, שאין לנשים לקים מוצות זו.

דעתו של הרב משה פינשטיין (ארחות-משה או"ח ח' ס' מט) - שכש נשים מקיימות מוצות שופר לולב וגם מברכות, "אם כן גם על ציצית שיק לאשה שתרצה ללבוש בגד ... ולהטיל בו ציצית ולקים מוצה זו". היא דעת יחיד בין חכמי דורנו,

ואף הוא אמר בהמשך דבריו, כי': פשוט הוא, שرك בחשקה נשפה לקים מוצות אף כשלא נצטוותה. אבל מכיוון שאינו לכוהנה זו, אלא מעד תורעמותה על הש"ית ועל תורהו, אין זה מעשה מוצה כלל, אלא אדרבה מעשה אישור. שהאיסור דכיפה, שהשבת דשיך שייהי אליה חילוף בדיני התורה, היא עשוית גם במעשה שחמר.

דברים אלה נאמרים שם במפורש ביחס ל"התנועה החדשה של נשים השאננות והחשובות".

(2) פון אונט גולד, מהין זי' (חארך)

2. ציצית וטלית

אין מקום להבחנה בין כל מוצות העשה שהחומר גרם לבין מוצות ציצית. כך יש למדוד מדברי הרמב"ס (היל' ציצית ג,ט): "נשים ... פטורין מן הציצית מן התורה ... ושים ... שרצו להתעתף ביציות, מטעטפים בלא ברכיה. וכן שאר מוצאות עשה שהணשים פטורות מלהן אם רצוי לעשות אותן ברכה. אין מחייב ביזט". גם הראב"ד על אחר מסכים לכך, אלא הוא סבור שיש לנשים רשות לברך על קים המוצות.¹⁰

כך פסק ס"ס מהיר"ס מרטונברג: "אין למלות נשים להתעתף ולברך על טלית" (תשבות ופסקים מהיר"ס מרטונברג, מהדו"ר ס' פטוריים ומנהיגים ס' סי'). וכן פסק הרמ"א (או"ח ז,ב): "הרשות בידם כemo בשאר מוצות עשה שהחומר גרם". וכן בשו"ת צמח-צדק או"ח סי' ג): "וזהו י"ל דרשווה לנשים ללבוש ציצית ולבך". רק לגבי תפילין כתוב הרמ"ג פינשטיין, שיש סיבה מירוחה שבלולה ש"ל למוחות בין קיימות עדות על נשים שלבשו ציצית או התרעפו בטלית ללא ערעור מעז חכם הלכה, כגון: בתו של ר' משה אבן עמרם, שהיתה אשתו של רבבי חיים אבן עטר בעיל או"ר החחים (הרוי"ם טולדיאנו), ר' המערב, עמ' 155).

אמנם הרמ"א (שם) מסתייג מההתייר לבישת ציציות מוחמת חשש ליוורתא. והוא מושג הקים במסורות היהודיות, אבל אין הוא מבוסס על הדיון ולא הכל מקפידים על המלצות של התנאים מטעם יהודא. ענין ציצית עצמה הוא שויוכן: כמה גדולי הלהקה ומקובלים, כגון הארי ז"ל ואחרים, הורו שאין ללבוש ציצית מחשש בגדים מטעם יהודא.¹¹ לעומת זאת רכבים מ בגין התורה מוציאים את ציציותיהם חוץ. ועוד דוגמא: יש שרורנו שארון לונגי גם תפילין של רבנו תפ, ממשו יהודא.¹² אכן פוחת פה ומופczę נגד המנחים גם תפילין של רבנו תפ. בעלי התשובות השACHERON לעיל הרמ"א, וכל זאת התעלמו מדבריו בוגרנו ליוורתא ופסקו את ההלכה לפי הדין.

(3) כהנקה גולד, מהין זי' (חארך)

היהיך, שדבריו נראות כleshlo ל"מוחי כיוורתא", הוא הרמ"א, הכותב (שם):

"ומ"מ אם רצחים לעטפו ולבך עליו והשות ביזט כמ"מ בשאר מוצות עשה שהחומר גרם ... אך מוחי כיוורתא, لكن אין להן ללבוש ציצית". לא כתוב כאן כלשהו לגבי הנחת תפילין (או"ח לח' ג): "יאם הנשים רוצחות להחמיר על עצמן, מוחון בידט". אין אפילו להבין מילשונו לגבי ציצית שהדבר אסור, אלא "הרשות בידט".

לגביה הטיעון המובא ברמ"א על יהודא, יש מקום לעואל האם יש יהודא במקומות בו הקבוצה כולה מעתפת בטלית, או שמא יהודא קיימת רק בתוך ציבור שבו המתפללים אינם רגילים בכך, היינו בבית הכנסת.

ב. פרהסיה ויחודות

תחת הכותרת "לבישת פרהסיה אינה לבישת ביחידות", כותב פרופ' שוחטמן שלא עסקו המקורות המתירין "אלא בקיים מוצות ציצית על ידי אישוה בינה לבין בתיה הנטה" (עמ' 165). לדעתו, בודאי היו אוסרים הפטוסקים על aliqua להתעתף בטלית בתיה הנטה אך ורק להתנהגותם בבתיה והיה אסור זאת בפרהסיה? אדרבה, כל צוון שלא צוין במקורות שההтир מותיחס אך ורק לאישוה בינה לבן עצמה, אין לעניין דעתך. סיבה להשיבות שמדובר רק בצענה.

④ פלט אג'ז אונסן חווון ז' (חנוך)

ב' נשים בטלית

בסוגיות התעתפותן של נשים בטלית, בא המחברת אליו בטורוניה על יסודות הכותרת "מוחי כיורה" - כוורתה המבנתה את דעת האוסרים התעתפות נשים בטלית - בעוד שhabatot גם את דעת הרמב"ם, שאינו אסור, צדיק היה לבחור בכותרת שלדעתה, לאחר שהbabatot גם את דעת הרמב"ם, שאינו אסור, מכך שהיא אינה נסורה. נסורה הכותרת - שעשה אגב על ידי המערצת - נבעה, כמובן, מכך שהיא משקפת את הדאגה שבדבורי, כי למורת העובדה שיש דעות שאין אוסרות, מן הרמב"ם כל מקום יש דעות של פיהן אין לנשיס להתעטף בטלית, מן הטעם של "מוחי כיורה" (או אף מן הטעם של "לא לבש", שהוא אישור מDAOיתא, ולדעת זו האיסור הוא אף בצעיעא, כפי שהוכחה בשור"ת מנחת-יינח, ח"ב קה"ג), ודעות אלה הן שימושיפות את ההלכה המקוללת.

אף על פי שמקור הדעה, שאין לנשיס להתעטף בטלית מטעס "מוחי כיורה", הוא באשכנז, מכל מקום כך הורו גם הפסוקים הספרדים, כמו בעל בן-איש-חיי (לך-ידי), שהרורה בנניין כי "צורך למנווע אותם וכנאר בפוסקים", וציריך לכך שגם טעם נספה מתרוח סוד, "далיא ניכא מונה ובעשי".² בתשובה רב-פאלים (ח"א ס"ג ד"ה) מתרוח סוד, כתוב בעל בן-איש-חיי, שאם באות נשים ללבוש ציצית ותפלין - מוחים בדין. וחסיד וכתב, "אף על גב דאמרו מילכ בת שאל היה לובש תפילין ולא מיחו בה חמיכים, כתבבו במקום אחר דציצית מוחין בזוא מי שומן לתא דאסורה' דלא יהיה כליגר על אשא".³

אפילו ביחס למרן מלמד כי "לדעתו אין שום אישור בכך שנשים יעתטו בטלית", ספק גדול המחברת ללהמוד אם אפשר לצרפו לכת המתירים. שכן אף-על-פי שפ"ז ע"א לא כדבריא מונע אסורה ללבוש ציצית ותפלין, מכל מקום בבית-יוסוף הביא כדרכו, בלשון הטור (ושם לא נזכר עיין "מוחי כיורה"), מרן את הדעה האסורה. כדיעוד, אין דרכו להביא בש"ע כל דעה שמובאת על-ידי מרן-יוסוף, אף אם היא אליבא דהכלכתא (וראה מה שמובא בזיד-מלכי, כליל הש"ע סי' ד).

אשר מנוסין להציג את דעת הרמב"ם כאילו אינו אסור, שהרי הביא בראש דבריו את דעת המתירים - ברור שאון להסיק כך מדבריו, שהרי הרשות מבוססת, כדרכו, על מוקר אחד שאמנים איינו שלו אז ע"פ הותס, ראי"ש ור"ג, אבל בסיפא - שהיה סיום בדבריו - הוא הרי כתוב במפורש, ע"פ האמור, ש"אין לך ללבוש ציצית". אכן, כפי שציינתי בחומרות דעתgi, אין זה אישור בדרכה המורה, אבל מכאן ועד היעדר אישור

- המ רק רב, על כן, שם לשון "אין" משמעו הראה אישור, אף שלא נעשת שימושו במטבע - אסורה", ראה מה שמובא בשדי-חמד, כללים, מערכת א, סי' טו.

המחברת מסקה על יסוד של "מוחי כיורה" הנמצא ברמ"א, שהוא אין הדברים אמרום אלא בעבור נשים שאין מתעטפות בטלית, ואו תיראה התנהגותה היוצאת דופן של אישיה אחת כיורה, ועוד שציבור שלם של נשים המתעטפות בטלית אין יורה. העובדה היא, כי רני דורנו לא קיבלו כלל הנראתה הבחנה זו, ואסרו התארגנות קבוצות תפילה של נשים ברכבת הכותל, כMOVIA, אף-על-פי שמדובר במקרה של נירא בקבוצת שלימה של נשים הונוגת כך. לגופו של דבר יתכן לומר, שהחיסיד של יורה אכן מוסלק שקבוצה שלימה מעתפת בטלית, שכן אותה קבוצה הרי נוגגת כך במקומות ובזמן נשים אחרות וותגות ע"פ המקובל, וכן מוגעטיפות בטלית. יגיא אם כן שהתק ארונות וו של הנשים היא בפרהסיא, בנסיבות שבchan רוכב ציבור הנשים אכן נהג במנוחן. אימתי עשי החש ליראה להויה מוסלק שIALIZED בצדבו בצדבו של פ"ט? רק ככל או רוב הציבור שעושים כן; אבל בשוק מקצתם נהגים כך - אין החש מסולק (וראה ש"ת שבוח-יעקב ח"ב סי' מד).

במשך דבירה מיחסת לי המחברת את הדעה, כי "בודאי היו אוסרים הפסוקים [המתירים לבישת ציצית לאשה] על אשה להתעטף בטלית בבית הכנסת ובכיבור" (משום שמדובר בפרהסיא). דבר זה כלל לא נאמר על-ידי מה שהרגבת הוא, שהרמב"ם יותר הפסוקים, המתירים לבישת ציצית וטלית, אינם עוסקים כלל במצוות של פרהסיא - מה שמשנה לחולון את ההיסטוריה ההלכתית, בשל החש לדין שלנו, אילו היו אפשר היה ליתן משקל לדעת המתירם עטיפה בטלית לצורך הדין שלנו, אילו היו הם מותיחסים במפורש למימיד של פרהסיא. ואולם, מכיוון שהם לא התייחסו לכך, והנהר היא שלא עסוקו אלא בעטיפה ביצירת בצעעה ובכיתה, ולא בפומבי במסגרת של "מנירין" או "קמוניות תפילה", אי-אפשר ליחס ליחס לדבריהם משקל כלשהו כנגד דעתם של האוסרים מן הטעם של "מוחי כיורה". לגופה של השאלה: האם היו הרמב"ם והפסוקים אחרים אוסרים בנסיבות של פרהסיא? דומה בעיני שאין ההכרעה בעניין זה נוחגת כלל, ומיותר על-כן להעלות השערות.

'ב' ברכות מילוי נאנו וככ' עירובין כקיעזין

להזכיר ציצית במיחוד מפני המבואר בספריו (שלח פ"י קטו, הביאו התוס' מנתנות מ', ב' ד"ה תכלת) : ר' יהודה בן בבא אומר, ביהود פטרו חכמים את הריד של אשא מן הציצית, ולא חיברו בטלית אלא מפני שפעמים שבעלתה מהכסה בו. אמרם להלכה לא קיימת לנו כר' יהודה בן בבא לחיבר שום בגדי הנשים אבל מכל מקום מוכחה שאם האשה רוצה להתחטט בציצית הרשות בידייה, שלא מלאן כיון מהחיבר ר' יהודה בן בבא להטל ציצית בטליתה, הכל הוא סובר שנשים פטורות ? אלא על כרחך שאינו נהוגות נשים ללבוש בגדי ציצית ולפעמים

בעליהן היו מתחסין בהן.

* יש מקשים מתרגומים יונתן לדברים ככ' ה לא יהיה כל' גבר על אשא : לא יהו גולין ד齊יתת דתינון תיקוני גבר על איתא. ברם עיין ערך השלים ערך גל (6) שסבירא כמה מקורות לתוכיות שגולה ד齊יתת הוא טלית של ציצית קיוחת להחפהל בז' (כמו שאנו נוהגים בזמננו הווה להתחטט בטלית' על כל הגברים בעת החפהלה וניכרת היא ב齐ורתה ובתבניתה), ושמא דהוא בגדי והשוא מיוחד לאנשים אסר המרגום, וכמו שכותב "דתינון תיקוני גבר", אבל טלית שאינה מיוחדת לאנשים וגם נשים לובשות כמוותה, אם רצוי להטליל בה ציצית הרשות בזין. אבל בדפוסים אגב יש לומר שנוטח התרגומים שהבאתי הוא של מהדורות גינצברגר מכ"י אבל בדפוסים שלנו איתה גם תפילין, וזה סותר את הגמרא על מיכל בת שואל. עיין חות' עירובין צו, א' ד"ה מיכל בשם הפסיקתא שמיוחה בה חכמים במיכל, והוא בירושלמי ברכות ב, ג.

N.B.

ת Hubbard מרכז, פ"ג, הלכות ציצית
י נשים ועבדים וקטנים פטוריין מן הציצית מן התורה. ומדובר בחכמים שככל קطن שיזעך להתעטף – חייב ב齊יתת, כדי לחנכו במצוות. ונשים ועבדים שרצוו להתעטף ב齊יתת – מטעטפין ללא ברכה. וכן שאר כל מצוות עשה שהנשים פטורות מהן, אם רצוי לעשות אותה ללא ברכה אין ממשין בידן.

ונשים ... שרצוו להתעטף וכו' עירובין צו, א: דתינא. מיכל בת מושי (=שאלות) והיתה מנתחת תפילין ולא מיחו בה חכמים, ואשוחו של יונה היהת עולה לרגל ולא מיחו בה חכמים.

M. D.
מדלא מיחו בה חכמים, אלמא קסברי מצוות עשה שלא הזמן גרמה היא. ודילמא סבר לה רבבי יוסי ואמר נשים טומכות רשות, דאי לא תימא הא נאשחו של יונה היהת עולה לרגל ולא מיחו בה, מי אייכא למאן דאמיר רגאל לאו מצוות עשה שהזמנן גרמת הוא ? אלא קסבר רשות, הכא נמי רשות.

בראש השנה לג, א העמידו בכ' יוסי את הברייתא : אין מעכbin לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב. (ועיין חוספחה ראש השנה ב, טז)

כתבו החוספחים (עירובין שם ד"ה דילמא) שלhalbca קיימת לנו רבבי יוסי משום מעשה רב, ואלו הן המעשים שנחגו בהן רבבי יוסי : — מיכל בת שואל, ואשוחו של יונת, וגם המסתור בחגיגת טו, ב: אמר רבבי יוסי, סח לי אבא אלעוז, פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים והכיאנווה לעורות נשים וטמכו עליו נשים, לא מפני שהסמכה בנשים אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים.

ועוד יש להוציא סוכה יא, א: דרב עמרם חסידא רמא חכלתא לפרוומה דאי גשי ביתיה ולא אמרו שם שהוא סובר לילת זמן ציצית ומשמע שעשה כן ממידת חסידות. (אולם עיין תוד"ה דרב הר"ן (על הר"ף ראש השנה פרק רביעי רמז תחקנה) הוסיף עוד טעם שהרי רבבי יוסי נימוקו עמו (עירובין יד, ב).

אף שבברייתא בעירובין הניל נזכר תפילין ורגל אבל לא ציצית, ראה רבינו